

След 27 години в САЩ, моето сърце се чувства у дома само в България

Интервю с Кирил Кафозов

От Иван Белчев

Казвам се Кирил Кафозов. Живея 27 години в САЩ. Имам чудесно семейство, прекрасна жена на име Веси и три невероятни деца – Кристиан, Никол и Джулия. По професия съм лицензиран физиотерапевт и игло-терапевт. Имам собствен рехабилитационен център в щата Ню Джърси. Мястото, където съм се родил, е град Любимец, Хасковско. Това е мястото, където съм бил изграден като личност. Там открих Бога и повярвах в него. После живяхме с жена ми в София, преди да заминем в САЩ. Винаги съм описвал моята Родина с най-красивите суперлативи, с много обич. Да съпоставим България преди 25 години и България днес, с онази, другата страна, за която копнеехме, която изгубихме отдавна и която пропуснахме да изградим...

Където и да ме отведе животът, дори и да е за дълго време и надалече, моето сърце ще се чувства у дома само в България.

Много хора в САЩ смятат, че “американската мечта” е вече мъртва. В Декларацията за независимостта на САЩ се казва: “Ние считаме тези истини за видни от само себе си, че всички хора са създадени равни, че те са дарени от своя Създател с някои неотчуждаеми права, че сред тези права са живот, свобода и стремеж към щастие.” (4 юли 1776) .

Кирил Кафозов в Америка

Напоследък все по-често чета в социалните мрежи съзлививи истории на млади хора – българи, които живеят в чужбина, но са измъчвани от носталгия по Родината. Не че имат намерение да се връщат! Само плачат. Признават си, че там живеят добре, осигурени са, получават добри заплати, децата им ходят на хубави училища, имат си уредени домове. Обаче ги няма домотите и чушките от село. И сега какво? Ревем! Всичко това ми напомня за монолога на главния герой Джордж Джорджиев Вашингтон от книгата на Михаил Вешим – “Вашингтон”, който, сещайки се често за българщината, вкоренена дълбоко в него, винаги се укорява с думите: „... Лошо, Гошо ... лошо! Много лошо!“

Да, Вашингтон – българската столица в САЩ. Едно място в Америка, което си е напълно нашенско. Наша си е и ракията, и салатата, сиренето, пачата и киселото мляко... Наши са и хората, макар да са станали американци. Американци са, но не съвсем... Според мен, американската мечта не е мъртва, а нашата амбиция е мъртва. Сега виждам, че младото поколение, които емигрират днес, не са замесени с

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

комунистическото ни минало, с тази колективна психика, че все още някой трябва да мисли за тях, но Слава Богу, новата емиграция са много по-свободни и по-упорити... Аз съм благодарен за възможността, която ми беше дадена в началото от Америка – да дойдем в тази свободна страна, с жена ми, с два куфара и 200\$ в джоба, и да постигнем това, което сме постигнали. Хората много често се отказват от повечето си мечти, защото си мислят, че няма да ги постигнат. Мечтите не са колективни, национални, само за българи. Мечтата е лична – американска! Е, според мен това не е редно и ако наистина го искат, ще трябва малко да се потрудат. Заслужава си да се борим за мечтите си. Както беше казал Хайтов: “Едно е да искаш, друго е да можеш, а трето и четвърто е да го направиш“. Аз бих добавил: “... и пето, и шесто е да уважаваме себе си, и да сме благодарни. Да си позитивен! Да вярваш в себе си, за да може и Бог да ти помогне“.

За европейца, една от характеристиките на американската култура е, че отново и отново, човекът бива командван и му се заповядва да бъде щастлив. Но щастието не може да се преследва, то трябва да последва. Човек трябва да има причина да бъде щастлив. Както виждаме, човешкото същество не преследва щастието, а по-скоро търси причина да бъде щастливо, не на последно място чрез реализиране на потенциалния смисъл – заложен, но не проявен, в дадена ситуация. Една от диагнозите на “психолога от концлагерите” Д-р Виктор Франкъл (в неговата книга “Смисълът на живота”) за днешното време е определението „екзистенциален вакуум“ и негово проявление е скуката. Опитите за запълване на екзистенциалния вакуум не са кой знае колко оригинални. Задоволство и наслада предлагат храната, сексът, адреналинът, властта и парите; стремежът да се заровим в работата или пък да запълним вакуума с гняв и омраза. Франкъл говори за всеобщото оплакване от „чувство за безполезност“. Франкъл неведнъж подчертава, че човек може да превърне страданието си в постижение, когато осъзнае смисъла му. Вярата в този случай е от голяма помощ, защото човек може да осъзнае, че независимо от страданията, Бог винаги е до него и го е предпазвал от най-лошото дори в живота му; че без Него не би могъл да понесе всичко, например несгодите на емигрантският живот.

Искам да разкажа за първата част от своя живот, за болките и страданията, за радостите и успехите. Защото на всеки, Бог му е дал един живот, за да расте и да дава плод, чрез собствения си корен, в своята родна земя. Но ние бяхме само двадесет и седем годишни, в началото на своята младост, когато ни принудиха да изживеем другата половина от живота си в чужбина – в САЩ, далеч от Родината си – България.

Началото на новия живот в САЩ

Най-голямата необходимост в живота на човека, според мен, не е от храна, пари, успех в работата, положение в обществото, семейна сигурност или да бъдеш обичан. Много хора са постигали всичко това и изглежда пак са неудовлетворени или празни отвътре. Най-силната жажда в живота, според мен, е тайната, която се разкрива, само когато човек иска да отключи вратата на една дълбоко скрита част от себе си. Тя се

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

охранява строго и е забранена за тези, които са несериозни, а е запазена само за упоритите търсачи на истината.

В стари времена, дядо ми Кирил разказваше как на шести януари, Православната църква в Любимец празнувала Йордановден (Богоявление) – трети по значение християнски празник през годината. Тогава свещеникът хвърлял свещения кръст в бистрите, дълбоки и ледени води на река Марица, а мъжете се гмуркали търпеливо, с часове и дни, за да търсят надълбоко, до дъното, и да открият най-скъпоценното – Божия кръст.

Това за мене е преобраз на истината как всеки трябва да плува и да се гмурка в дълбоките води на живота, за да открие Божията част в себе си; Кой е той? Откъде е дошъл? Накъде се е запътил?

Нашият вътрешен човек винаги се стреми да открие смисъла на живота. Дори изправен пред смъртта, чрез страданието на болестта, човек продължава да търси отговорите на загадките на любовта, смъртта, Бога, духа и душата; доброто и злото. Един живот, изживян на повърхността, в плитките води, никога не би могъл да отговори на тези важни въпроси.

От уроците по психология си спомних за избирателността на човешката памет, която запомня важното и полезното, и се изчиства от шлаката. И ако ме питате какво съм ял вчера, честно да ви кажа, не си спомням. Но тези два дни от живота на моето семейство ще запомня завинаги – моята сватба през 1990 година и заминаването ми за Щатите през 1992 година. И до днес си спомням с подробности тези дни!

Това беше нашият първи ден на преход от стария към новия живот; на раздяла, която преживяхме всички. Това преживяване остана като скъп спомен в душите ни завинаги. Дори и днес, когато съм на 52 години (27 от тях, прекарани в България и 25 в САЩ) знам, че където и да сме, Бог ще се погрижи за нас.

В този исторически ден аз изградих възпоменателен паметник на този мрачен, софийски терминал, където оставих своя стар живот, за да го срещам в очакване, всеки път, когато се завръщам в моето старо Отечество. Идвах, за да заредя изтощените си батерии, да посетя своите родители, стари приятели и Родината си. Истината: животът ни там бе едно голямо, продължително завръщане към дома. Когато се прибера в България, това е като да се спра за малко, за да ме догони душата ми. Много опит и състояние съм натрупал отвъд океана, но и много, много умора. Понякога си мисля, че Америка си остана един огромен, трудов лагер, с обилно хранене; джобът – пълен, а душата празна.

Веднъж, когато самолетът на Авиокомпания „Балкан“ се издигна окончателно във въздуха от Стария към Новия свят, животът ни започна да се променя. В нашата група имаше около двадесет българи, някои от които бяха млади пътници. Беше ясно, че са чели книгата на Алеко Константинов „До Чикаго и назад“. Предстоеше им ваканция и удоволствие да видят света след падането на „завесата“. В другата група, хората

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

участваха във фалшива екскурзия под име „До Ню Йорк и ОТЗАД“, за да получат обща американска виза. Те бяха решили, че като нас ще емигрират в САЩ, без да се върнат обратно.

Всички пасажери бяха унили. Някои от тях вчера бяха загубили работата си и нямаха желание да живеят в тази страна без всякаква надежда. Тогава, говорителят съобщи по уредбата да се отправяме към старата, тъмна терминална врата – последният изход от затвора, в който живеехме преди, към новия живот. С изпитането на самолета ние вече знаехме, че нашият живот беше променен завинаги.

В този момент се почувствахме като насилствено изкоренени дървета, които чакаха да бъдат присадени, след броени часове, в изобилната почва на живота в един друг континент.

За някои, това беше първото им пътуване до САЩ и затыжени за близките си още отсега мислеха как да се върнат по-бързо. За нас, отговорността за нашето дете и близките вече ни притискаше и стоеше на раменете ни като товар, тъй като трябваше, от сега нататък, да планираме как ще изградим живота си там, по примера на много смели емигранти преди нас. Вече не се чувствахме удобно в тристайната панелка на жк. „Дружба 2“, макар че за две семейства с бебе, това беше лукс по онова време.

От емоционалната умора бяхме заспали и двамата, докато тези мисли още циркулираха в умовете ни.

Събудихме се в Париж, на летище „Шарл дьо Гол“, където имахме пет часа престой. Трябваше да вземем връзката за летище „Кенеди“ (Ню Йорк) и след това до гр. Феармонт, щата Западна Вирджиния.

Възторгът от това, че бяхме стъпили на френска земя, беше кратък. Скоро той бе помрачен. Вместо традиционното „Бонжур“ или „Добре дошли в Париж!“, шестима полицаи обградиха цялата ни група и учтиво ни помолиха да ги следваме, почти като под арест, без никакви обяснения накъде ни водят. После разбрахме, че българи, дошли преди нас, ни бяха осигурили лоша репутация на потенциални, нелегални емигранти. Пуснаха ни един час след този арест, за да не изпуснем връзката си.

За нашето поколение Америка беше „enigma“ (мистерия на живота) – нещо, което не можехме да обясним, просто трябваше да го изживеем, всеки сам за себе си. След 1989 година и падането на „Стената“ ние всички бяхме като отприщени, гладни акули в океана на опасното и дивото, държани досега в аквариума на комунистическия контрол. Всеки се оправяше както може. Според моя опит, животът за емигрантите беше трагедия, защото ако нямаш човек, който да ти помогне в началото, започва „ходене по мъките“. Общо взето се минаваше през няколко адаптационни фази:
Емоционална болка от раздялата с родители, близки и Отечество;
Неизвестност, която криеше започването на новия живот в чужбина, буквално от нищото;

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

Болезнена тъга по всичко познато преди и отхвърляне отвсякъде, докато накрая човек успее да се приспособи.

Това беше началото на едно семейство – целеустремени българи, които се качиха на автобуса от летището и с два куфара, и 200\$ в джоба, решиха да направят Америка своя Родина. Взехме автобуса от летище Либърти, Ню Джърси до спирка Близнаците на Международния световен център в Манхатън. Никога няма да забравя отсечката по Бродуей, от църквичката „Св. Павел“ (рожденото място на Америка) до Стейтън Айланд Фери Терминал. Тя беше по-малка от миля. Оказа се, че вместо да ходим нормално 20 минути по нея пеша, ние трябваше да вървим повече от час през този мразовит, декемврийски ден. Поради насрещното течение, образувало се между небостъргачите, беше почти невъзможно да се върви с двата огромни куфара. Ние отказахме да вземем такси, защото парите от 200\$, които носехме със себе си, ги пазахме за оценяването на моето образование. Когато двамата с Веси, натоварени с багаж, едва вървахме, чух глас зад гърба си: “Welcome! Somebody is coming in America”. Няма да забравя това рутинно пътуване от Стейтън Айланд, Ню Йорк до Долен Манхатън, което беше круиз-разходка, безплатно за много туристи, включително и за нас. Отиване и връщане от работа, още преди двадесет години, когато трябваше да взема решение дали да продължа да преследвам своите мечти. Бях стигнал до най-ниската степен на отчаяние. Не виждах смисъл от това безкрайно ходене по мъките, с цел да узаконя образованието си, получено в България. Бях сред пионерите, които прокарваха пътя на терапевти, специалисти в тази област в Ню Йорк. Когато бях на прага да се откажа, Бог, чрез Светия си Дух, ми отвори очите с видение посред бял ден, в което видях съдбите на хиляди, милиони емигранти от Стария континент. Хора, които вече бяха пристигнали успешно на острова – Елис Айланд. Повече от дванадесет милиона емигранти са влезли във вътрешността на САЩ през този остров от 1892 – 1924 година. Той е служил като главен вход към страната. Но не всеки от тези пришълци беше допуснат към вътрешността. Първите българи-емигранти, за 20 лева, чрез корабни агенти, били набирани като доброволци за работа в САЩ, но това е криело много рискове като пътници от трета класа. След митническа проверка, медицински преглед и интервю, били откарвани на Елис Айланд, където след дълга проверка за болести или недъзи, много изтощени нашенци са били връщани обратно.

Аз видях мечтите на първите българи-емигранти като огнени фойерверки, изпратени към сградите на Долен Манхатън, които летяха в духовния свят пред тях. Някои, енергизирани с въодушевление към бъдещето, се издигаха все по-нависоко и отиваха надалече, а други, изнемощели от дългия път, просто падаха безсилни (на хвърлен камък разстояние), без шанс да се издигнат нагоре, пред Статуята на Свободата. Тогава Бог ми зададе въпрос: „Докъде искаш да стигнат твоите мечти? Тогава мечтай силно! Не се отчайвай! Вярвай в бъдещето! Стой твърд и непоклатим!“

Любовта към България

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

„О, Българийо, никога не си тъй мила, както когато сме въвн от тебе! Никога не си ни тъй необходима, както когато те загубим безнадеждно!...“ (Иван Вазов, „Немили-недраги“)

Нито веднъж не съм съжелявал, че избягах от България. Когато отидох в Америка, не съм вярвал, че може да има такава демокрация. Отиваш на летището и си вземаш билет, за която си искаш точка на земното кълбо, и никой не те пита къде заминаваш, защо заминаваш, кога ще се върнеш или дали ще се връщаш... Никой не ти казва какво да правиш, никой не те ограничава. Искаш да отвориш бизнес – отвори! Искаш да създадеш политическа партия – направи го! Само да има кой да ти вярва, няма проблеми...

Тук има свобода. Никой не те пита от какъв произход си, от каква религия или какъв цвят на кожата имаш. В Америка, единственото изискване е да си способен. Иначе условията са едни и същи за всички.

„Разбира се, ние в Америка също имаме проблеми“

Шефкет Чападжиев – най-богатият българин в САЩ от град Чикаго

В началото бяхме само туристи в Ню Йорк – изкушавани от любопитство и пълни с желание. Искахме да попием всичко, до което успяхме да се доберем – американска история, музика, мислене, популярна култура, хумор и фолклор, понеже ни бяха държали дълго време затворени в комунистическия лагер. В началото крояхме планове как да дешифрираме тайната за постигане на американската ни мечта.

Вие, които сте отдавна в чужбина, сигурно вече кимате с глава в знак на съгласие. Вероятно ще кажете, че емигрантството разширява с нещо нашия хоризонт, като че сте станали по-големи откриватели, но и корабкрушенци на непознати острови. Да, това беше голямото оцеляване. Въпреки, че бяхме пътници от преди четвърт век, частица от нас никога не се чувстваше удобно в България. Затова взехме решение да преоткрием себе си на друг континент. Стотици врати трябваше да затворим зад гърба си в София, за да вземем това радикално решение; да направим тази важна стъпка в живота си към Новия свят. Физически още сме тука, в София, но скоро ще бъдем зад океана и като географски откриватели ще се губим от остров на остров, за да можем един ден, да си стъпим на краката и да отбележим откритията на празната (в джоба ми) карта на САЩ.

Ню Йорк Сити не беше за всеки емигрант. Градът беше място за търсачи на силни усещания, а не на гледка за хора със слаби сърца. Ако човек избере нов живот за себе си и своето семейство, или трябва да е малко луд, или много силен, за да се приспособи към условията на този безпощаден, международен град, който няма нищо общо с вътрешността на Щатите. Ню Йорк беше страхотен град, с много контрасти. Улиците, ден и нощ, бяха пълни с хора. Винаги си въввлечен в невероятната динамика, ритъма и си чужд за Европа. Навсякъде има вълни от хора, потопени в огромното море на уличното движение, забързани и втречени в нас. Непознатите, поздравявайки ни с „What’s up?“ и подминавайки ни, без дори да дочакат отговор.

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

Иначе, магазините тук са пълни с всичко и работят денонощно. Този град почти не спи. Градът, в който ако направиш погрешния ход, ще те сдъвкат и изплюят за нула време.

В Космополитън първите емигранти – хора с твърдост, гордост и непримиримост, бяха решили да изградят това чудо на човешкия гений. Тук, напрежението на еуфорията, американската мечта, в бизнеса граничи понякога с безумие. Това е градът, където се работи яко, с много търпение и пот, така че всеки сантиметър „пространствен успех“ е отвоюван с неимоверно усилие и целеустременост. Идвайки тук, ние не бяхме отворени към живота, но опитът ни беше най-добрият учител. Вярно е: работата ни струва скъпо на час, но това се обяснява разбираемо и точно. Американската мечта става реалност, когато нашите мисли се превърнат в целенасочено действие.

Има ключови моменти в живота ни, когато се изправяме на кръстопътя на живота, носейки своя кръст, всекидневно. Дори след двадесет и пет години, след като преминахме през нашите трудности и болести, изпаднахме в объркване заради обстоятелствата, през които бяхме принудени да преминем. Прибирах се в къщи за три-четири седмици, за да осъзная за кой ли път, че градът, в който се бях родил, си остана една чужда държава за мен. Далечна е и за моето семейство от Америка. Това не беше тази България, която напуснахме някога, преди 1/4 век, когато всичко тук ни стягаше около врата. Родината на младостта ни, която пропуснахме да изградим. Голяма беше болката и носталгията във времето, което изживяхме без нея, отвъд океана. Когато чуждата земя ни приюти, защото в родната нямаше място за нас. Да устроиш живота си далеч от дома, далеч от всичко, което си познавал и в каквото си вярвал – това е най-невероятното чувство, което можете да изпитате.

В Ню Йорк безспорно бях положително изненадан от дисциплината и ангажираността на американците, които вярват, че тук всичко е възможно и никога не е късно.

В България хората страдат от nihilизъм и „заучена безпомощност“, която се намира дълбоко в гените им. В Америка всички си лягахме и се събуждахме с вяра в бъдещето. Тук хората са пришълци от целия свят. Те говорят на испански, английски, китайски, индийски, корейски, руски, български... и никой не споменава за миналото си. Те вървят напред, устремени към утрешния ден! Отдавна бях забравил своите четвърт-вековни спомени под „надгробната“ плоча на миналото си в България. Много пъти съм се опитвал да ги разкажа. Понякога те самите грабваха ръката ми и се самонаписваха на хартия от файловете на моя хард-драйв. За мене, това не беше бягство от България, а напротив – предизвикателство за промяна. Тук нямаше принуда, а по-скоро възможност да преоткриеш себе си.

Американците обичат да казват: „За да постигнеш нещо в живота, трябва да напуснеш своята зона на комфорт“.

Животът в Америка, действително, беше труден. Това беше факт. Когато за малко се изправиш, отново ще те забият надолу, а когато си отдолу, ще се намери някой, още повече да те мачка. Но всеки път, когато се случи това, трябва да се изправяш отново на крака, възможно най-бързо.

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

Въпреки че понякога провалите са повече от успехите, тук никой не ти дава нищо наготово. От тебе зависи да вдишаш дълбоко и пак да се протегнеш с надежда; да преодолееш поредната трудност. Трябваше да мечтаем по-силно, отколкото сме мечтали досега. Но ако първите 5 – 7 години оцелееш в Ню Йорк, значи вече си „успял човек“.

В България след 1992 година оставихме тежките години на режим на ток и вода, щандове без хранителни продукти и липса на всякакви пари.

Още си спомням за времето, когато живеехме в жк. „Дружба 2“. Всеки ден, отиването до гастронома беше „Black Friday“ (Черен петък). Подобно на единствения петък след „Деня на Благодарността“, когато американците ставаха рано сутринта, за да се нареждат на опашки за големите намаления на подаръци за Рождество. Ние пък, за съжаление го правехме по няколко пъти на ден, през студената зима на 1989 година, в очакване да купим поне няколко хляба, докато дойде нашият ред. Понякога сме се връщали и с празни ръце. Често се срещаме със съседите по опашките с въпроса: „За какво чакате?“ А отговорът беше: „Каквото дойде!“ Как да оцеляваш в умиращо общество, което ти дава толкова малко, за да живееш и толкова много, за да умреш?

Явно, по време на бай Тошо, всичко си беше един безкраен купон. Ние с Веси, като семейство нямахме нищо постигнато до този момент, но взехме живота си, като единствена собственост, която притежавахме, в ръцете си и тръгнахме за Америка.

В Америка емигрантите се интересуват повече от това на какви работни места ще могат да предложат труда си, за да спечелят повече пари.

В Ню Йорк всички емигранти, които са започнали от нулата, нямат време да се оплакват, или да се интересуват от живота на другия, откъде е дошъл, или да се сравняват с някого, както понякога се случва в България.

За нас „Кръчмата на Странджата“ беше къщата на известния български скулптор и художник – Златко Паунов, който за нас бе като един от Вазовите хъшове от „Немили-недраги“.

Златко Паунов е патриарха на българските емигранти през 1990 година, който, за да открие изкуството на запад, през 1966 г. бяга през границата на бившата Югославия, после през Италия и Ню Йорк. Той беше един от най-известните български скулптори и колекцията от произведенията му беше показвана по целия свят – Европа, Азия и САЩ. През 90 години на миналия век Златко направи дарение от свои творби и произведения на изкуството на националния музей в Трявна. Златко ни беше препратил до друг известен стар емигрант, Христо Поповски, в неговата адвокатска кантора „Поповото кафене“ в Манхатън, където Христо даваше юридически услуги и помагаше при намиране на работа и квартира. Също така той черпеше с кафе и сладки новодошлите емигранти. Нещо като „Български клуб в Ню Йорк сити“, оазис на българщината. Като се затыжиш за родината, отиваш там да вдъхнеш глъдка въздух

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

от България. В неговата къща имах честта да се запозная с известния артист, знаменитост – Христо Явашев (1935-2009), с жена му Jeann-Claude от Париж, Франция. За нас, новодошлите българи, пристигащи току-що от провинцията на Западна Вирджиния, беше грандиозно и зашеметяващо подобно влизане в „Рая“. Ние бяхме горди със своя сънародник Христо. Имахме незабравими разговори за неговата нелегална емиграция през 1957 година през Прага. На втория ден от нашето пребиваване в Стейтън Айлънд, около Коледа, се свързахме с българи – от неориентирани туристи като нас до криминални престъпници от комунистическите затвори. Тези българи ни помогнаха да намерим нашата първа работа в района Куинс на Ню Йорк (за 3,25\$ на час), на два часа път с метрото, в един нелегален бизнес на Мустафата – български турчин от Разград, който беше приютил колекция от екземпляри-работници: доктори по ядрена физика от бившия СССР и нашенец-македонец, доктор от ИСУЛ – Хирургия (Медицинска Академия, София) и много други от бившите социалистически страни на Източна Европа, които имаха проблеми с получаването на разрешение за работа и с емиграционните власти. Най-важно беше, да сме сигурни, че нашият статус е все още легален, макар че не бяхме преминали срока (повече от шест месеца). Така че туристическата ни виза беше още валидна.

Животът тук ни хвърли направо във водовъртежа на ежедневието и щем не щем, трябваше да се научим да оцеляваме в джунглата. От Златковата къща вървах пеша всеки ден до ферибота, с картата на метрото до Манхатън, с 20\$ в джоба и няколко думи разбит английски. След тридесет-минутно обяснение и жестикулиране, най-после разбрах, че трябва да взема метрото до Бронкс. Улиците на Манхатън бяха винаги оживени и препълнени с туристи. Първото ми самостоятелно пътуване беше до 242 улица на квартала Бронкс. Предстоеше ми среща с българина Кръстю Коновски, който имаше офис там за счетоводни дейности и легализиране на документи пред емиграционните власти. Той помагаше безплатно и на новодошлите българи. След близо един час път край често сменящите се райони на града, на небостъргачите до Харлем, най-после пристигнахме до 242 улица в района на „Малка Албания“. Там, за свое учудване, видях представители на Балканските народи да живеят в мир и братство, оставяйки военните действия зад себе си и разрухата там, на Балканите, особено при разпадането на бившата Югославия и отделянето на Босна и Херцеговина. След като ми даде две копия приложения за политическо убежище, бай Кръстю, виждайки обърканото ми от културния шок лице на клетник, ме насърчи. След прегръдка за „добре дошъл“ и „на добър път в страната на свободните и смелите“, той ни даде информация и ни изпрати обратно с подробни разяснения.

Бай Кръстю не е между живите днес, но много от първите емигранти си го спомняме с добро, заради помощта, която той ни оказа, когато най-много имахме нужда.

Интересното беше, че ние не се присъединихме към „балканизацията“ на Стейтън Айлънд, макар че някога живях на границата с Гърция и Турция. Първата година нямахме нужда от кола, защото транспортът беше евтин – 1,25\$ за билет с метрото, в сравнение с това, да имаш кола. Автомобилните застраховки бяха много високи и липсата на паркинг по улиците беше ужас. Повече време вървахме пеша или с

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

автобус. Имах поредица от работи, например: пазач-секюрити на жилищни сгради, където работех нощна смяна. През деня ходих в колежа на Стейтън Айлънд да вземам допълнителни кредити, които ми изискваха от Щатския отдел за лицензиране на физиотерапевти. Това беше необходимо, за да може българското ми образование да бъде еквивалентно на американската система по физиотерапия, за което трябваше да чакам близо две години.

В търсене на Американската мечта

Когато пристигнах в Америка, аз бях много изненадан да откроя, че почти всички граждани на САЩ се бориха да получат всичко, което аз бях захвърлил в София: донякъде достатъчно пари, образование, работа, приятели, семейство и близки. За българските условия, ние имахме идеални възможности да живеем две семейства в тристайната панелка в жк. „Дружба 2“. Макар че беше малко тясно, все пак това си беше върхът по онова време. Аз бях следващият по ред, който предстоеше да бъде съкратен като физиотерапевт от Първа детска болница в София. Но ние можехме спокойно да си живеем на гърба на нашите родители с девиза: „Татко носи, мама меси!“. Щяхме да се оправим някак си. Може би се чудите какъв беше смисълът за нас като младо семейство без перспектива, на ръба, с възможност всеки момент да останем безработни, да живеем през трудните времена на Революцията – 1989г. и да стоим още в България. Дали нямаше да се почесваме по темето някой ден, замислени на някое кръстовище в София или пред някой житейски кръстопът. Или на някоя дълга опашка за хляб, рано сутринта... пред гастронома,... през зимата. Тук дума въпрос за едно и също – бяхме се изгубили.

Хората често казват: „Живей, докато си млад!“ Ами след това? Да спра да живея и да спра да мечтая ли? Дори и да не спра, защо да изхабявам себе си на тези високи обороти и да взимам от големите дози от живота, като мога бавно, да получавам същото и да му се наслаждавам, за по-дълго време и по-продължително?

Пропускаме детството си, понеже бързаеме да станем на осемнайсет. После летим през университета, изживяваме младостта толкова бързо, че на 25, като се огледаме и помислим за женитба, някои хора около нас ще кажат, че сме вече стари. Почти сме изпуснали влака за семейство, деца, кариера и всичко друго от списъка. Така че няма за какво да мечтаем повече. Може би чак след 50-те, когато прехвърлим хълма, след 1/2 век катерене, трябва да започнем да живеем по-истински, по-бавно! И преди човек да се замисли за своя “бъкет лист”, навършва осемдесет – моментът точно преди да ритне камбаната и да остави своя последен вик посред глухите. Така че, ако нещо все още ни липсва, да се замислим дали не сме го подминали в бързината. Да се върнем обратно, да му дадем необходимото време без да се стресираме. Да го дочакаме, за да може и то да се случи, и да го изживеем без да настояваме то да се случи веднага, а по естествения път на нещата.

Докато самите ние ставаме минало, затрупано под страниците на постоянно случващите се неща в живота.

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

В една от онези романтични (по принуда) вечери в началото на 90-те, когато токът беше рядък гостенин, посрещан с възхищение, а топлата вода я пускаха по определен режим, седяхме с часове в кухнята – на лунна светлина. Говорехме си с жена ми за това бедствено положение. Дори и при липсата на ток, както се казва „всяко зло за добро“, това ни караше нас, близките, да общуваме помежду си. Днес, дори това да се повтори, бихме гледали умно умните си телефони, поне докато не им паднат батериите, без дума да обелим.

„Накъде да поемем?“ е бил един от най-трудните въпроси в живота ни, някои от направените избори в съдбата ни с необратими за живота последици. Да приема ли това предложение за работа? Да живеем ли с родителите си заедно? Да създадем ли само едно дете или да имаме няколко? Да заминем ли за чужбина за по-добър живот?

Или да стоим в затъващото блато на България след есента на Нежната революция, след 1989 година с надежда, че нещо ще се оправи, когато всичко ни беше дошло вече до козирката. Ние мислехме, че мечтата ни чрез вяра в Бога, щеше да ни е като в кърпа вързана, където и да живеем. Тогава ме озари мисълта за тази изгубена апликация на туристическа виза, която някой беше изпуснал пред Американското посолство в София. Мисля, че Бог ни насочваше към действие. Дошло беше времето да направим нещо, което не бяхме правили никога до този момент.

Бях научил, че всяко дълго пътуване започваше с първата крачка...

Ние решихме, че само за пет години можем да постигнем нашата българо-американска мечта. Толкова се вживяхме в това, че превърнахме живота си в надпревара, в гонене на нашия успех чрез затворения цикъл: вкъщи – работа – вкъщи. Омагьосаният кръг се разчупваше веднъж в годината, когато използвахме нашите задължителни 30 дни ваканция.

Наред с редовната ми работа още като живеехме в София като физиотерапевт, с Веси отворихме фирма „Весалел“ (за превод и легализация на документи), където започнахме да си подготвяме всички наши документи, в превод на английски. Веси беше преводачът, а аз изпълнителят. Получавахме и поръчки от чуждестранни студенти, мои приятели от НСА (Националната спортна академия) за преводи. Дядо Колю (тъстът) отвори на гара Елин Пелин фирмичка: работилница за производство на двойни, железни външни врати с монтаж на щангови, заключващи устройства. Помагах му през уикендите, когато можех. Тези устройства много се търсеха, поради честите обири на апартаменти и коли по това време. Не че не живеехме добре, но две семейства се бяхме събрали в един апартамент, с малко бебе. Очаквахме и много съкращения в Първа градска. Въпреки теснотията, в тези години и това беше лукс.

Чакахме заминаването ни за Щатите. Не можах да дочакам моята „Лада – 1500“, която струваше около 8000 лева, които още не бях събрал, а за нея се чакаше петнадесет години. В Ню Йорк още първата година можах да си купя, на втора ръка, „Шевролет Селебрити“ от 1987 г. – шест цилиндъра, в много добро състояние, само на пет години, на 28000 мили и само за нищожните 1200\$.

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

Спомням си за един лекар на име бай Христо, който беше завършил тогавашния институт ВИФ като треньор по гимнастика. Всеки два дена в седмицата, религиозно идваше в залата на ВИФ и прекарваше около два часа там. Връзваше се с някакви каиши за ръцете и лоста, и докато не изпълнеше упражнението „слънце“ на лоста (три пъти по десет пълни завъртания като „колело“), не си отиваше. Един ден се случи така, че аз бях там и не му вървеше изобщо. Въпреки неговите 96 години, бялата му брада и прегърбената снага, той не се отказа до последно. Някои от треньорите се притесниха, че може да се контузи. Имаше поне тридесет любопитни студенти около него, също и треньори. Никой от присъстващите не можеше да се завърти дори веднъж на лоста и никой не можеше да го спре.

Този почти столетник ни караше да се срамуваме, защото бяхме толкова по-млади. На тръгване, доволен от себе си, той се обърна към своите тайни фенове и каза: „Вече навърших деветдесет и шест, и от младостта си до сега, не съм пропуснал да докажа на себе си, че съм жив и че все още съм способен.“ Така и ние – колкото знаехме, колкото можехме, някак си трябваше да вървим, макар и по трудния път. Не че не можехме да се присъединим към редиците на социално бедните с минималния стандарт за САЩ, също и с безплатната здравна осигуровка. Това не беше пътят, който бяхме избрали. Просто, всеки ден като се събудиш, това означава, че си жив, че си способен. Трябва да бъдеш благодарен, че все още можеш да продължиш. Искахме да постигнем много повече, нещо напълно постижимо за милиони емигранти преди нас.

Много от нас се надявахме на бързи промени, но след като се отвориха границите, хората бяха принудени да се разбягат по света, за да изхранват семействата си, тъй като имаше масови съкращения, затваряне на предприятия, фабрики и заводи.

Изсмукал ли беше някой мозъците на България? Или тя ги беше оставила високомерно да изтекат където си искат? Докато в България се произвеждаше безработица и обърканост, 1/3 от населението мислеше не само за емиграция, но и за пълна евакуация.

Времето беше много объркано. През 1992 година трябваше да ставам в пет часа сутринта, да се редя на опашка, за да мога, когато отворят магазина в седем, да купя поне един хляб или някои продукти.

В болницата, в която работих, имаше много бебета, изоставени от родителите си. Те бяха предимно деца на роми, болни от детски паралич и други аномалии. От Българската агенция за осиновяване често водеха американски семейства, които взимаха за адаптиране почти всички бебета като топъл хляб и оставяха помощи за останалите деца в отделението, заедно със щедри подаръци за персонала, лекарите и физиотерапевтите. Колко бебета-роми бяха късметлии, понеже от нежелани и изоставени в приют за сираци, в един момент ставаха членове на американски семейства, които ги обичаха и се грижеха за тях? А ние тук не можехме да намерим елементарни продукти по магазините. Какво да говорим за специалната бебешка

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

формула или лекарства при нужда?! Нищо вече не ни задържаше тук. Така станавме част от най-голямата вълна от емигранти в Източна Европа след 1992 година, които търсеха по-добро бъдеще за децата си.

Когато дойдеш в Ню Йорк, знаеш, че няма връщане назад и трябва да успееш. Иначе ставаш лузър. Добре, ние си заминахме. Кой ще ни замести в България? Тук изживяхме нашите истории: с риска, при който можеше да спечелим, но можеше и да загубим. Преживяхме периода на приспособяването и реализирането на мечтите ни в Америка с много, много труд и постоянство. Някои сънародници казват, че където семейството ти се чувства най-добре, там е Родината ти. Никак не ми се напускаше България, но това е съдба. Когато дойдохме преди 25 години, действително беше трудно. Почти нямаше българи в Ню Йорк. Пазарувахме само от руски магазини.

Сега, тук, в Ню Джърси имаме паралелна България. Имам български магазини, училища, културни центрове и всичко, каквото си поискаш. Изпитваме носталгия, жалба за младост и български продукти. Америка използва грешките на всеки емигрант, дошъл тук. Изгнаниците трябва да работят първите пет години черна работа, за 5 – 10\$, докато успеят и си стъпят на краката.

Наскоро говорих с д-р Маринов – хирург, който специализира бъбречна трансплантация в Клиниката Майьо в Индианаполис, Менисота. Подбуден от хуманитарните идеи на родолюбец, той се обади на някогашен приятел от медицинската академия (шеф на трансплантационната клиника в София): „Готов съм да дойда за един месец от платената си отпуска да помогна във вашата клиника и да покажа новостите, които съм научил тука. Просто като дарение.“ Отговорът бил първо: „Ти кой си и кой те познава тук, изобщо?“ и второ: „На какво пък, ти можеш да ни научиш тук – в София?“. Общо взето: „Добре дошъл в България и благодаря за помощта ти!“

Чета за способни българи, като д-р Маринов, които са готови да дарят платената си отпуска и безплатен труд в помощ на нуждаещите се българи, страдащи от бъбречна недостатъчност. Те са отвоювали всяка педя от живота си с достойнство в чужбина. За разлика от същите тези доктори-„пльхове“, които и до днес работят в клиниките на бащите си. Колко от тях са готови да напуснат работата си (наследена от бащите им)? Да не говорим да излязат от държавата си, да сложат „кръст“ на 30-те години от живота си и да почнат отначало?!

Нито едно правителство не създаде Министерство на емигрантите (каквото има в Гърция, Македония, Израел и други), което министерство да се грижи за обединението и подпомагането на своите граждани в чужбина. Ние бяхме двадесет и седем годишни, с образование, което се ценеше и заплащаше добре на запад. Бяхме подали документи за Австралия, Канада, САЩ, дори за Южноафриканската република и чакахме, като не знаехме какво Бог ни беше приготвил.

Казват, че всяка промяна на дом, град или държава е като загубата на близък човек – дълбока травма, която отшумява с времето и само понякога се обажда като стара,

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

незараствала рана в душата. В този смисъл, емиграцията дълго време беше истинско мъчение – хората се разделят и никога повече не се виждат, защото светът е голям, а пътуването им – безкрайно. Освен, ако не се открием понякога в мрежата.

Бяхме свикнали да говорим за емиграцията като за болезнено заминаване – напускане на родното място, в посока към още по-голямата неизвестност; без ясен край и без гаранция, че ще се видим някога пак. Приятели, роднини и съученици, търсехме нови възможности на запад, след Нежната революция от 1989г. Отдавна бяхме налупали “въдицата” на нашата “американска мечта”, понеже българската отдавна беше вече мъртва.

„Вярвам с цялото си сърце, че Америка си остава „Голямата идея“, която вдъхновява света! Привилегия е да се родиш тук. Чест е да станеш неин гражданин. Истински подарък е да създадеш семейство тук, да гласуваш тук, да живееш тук.“

Арнолд Шварценегер, австрийско-американски артист, модел, културист и политик, който беше избран за два мандата, да бъде губернатор на щата Калифорния

Арнолд също е казал: „Америка е най-хубавото място в света. Тук възможностите са безкрайни, но ключовият момент е, че трябва да си гладен и да имаш силата да преодолееш своя праг на болката!“

От дъното до върха

Въпреки че живеехме в Стейтън Айланд и Бруклин – предградия на Ню Йорк, не се присъединихме нито към българите или балканските народи, защото тогава ги нямаше много. Винаги сме поддържали отлични връзки с моя приятел и колега Алексей и Виктория Кхоменко – украински евреи от Львов, Западна Украйна. Започнахме заедно като партньори в общия физиотерапевтичен бизнес „Алтернативни терапии от Стейтън Айленд“, Ню Йорк, когато той беше моят мениджър, а аз – медицински директор, лицензиран физиотерапевт и игло-терапевт за Щатите, Ню Йорк и Ню Джърси.

Но в началото не беше лесно. През 2000 г. се дипломирах като магистър по “Игло-терапия и ориентална медицина”, веднага защитих щатския лиценз по акупунктура в Ню Йорк и работех като иглотерапевт в Куинс, Ню Йорк. Насърчен от успеха си, започнах да се подготвям за своя физиотерапевтичен кабинет и да защита своя физиотерапевтичен лиценз Последният напън вече беше настанал. Оставаше само да чакам и чувствах, че трябваше да продължавам само напред; да чета и да се подготвям за моя изпит. Мои колеги – физиотерапевти, коптски православни християни от Кайро и Александрия в Египет, бяха ми дали невероятни помагала за подготовка. Вътре в себе си знаех: Божията воля и моментът беше точно сега.

В навечерието на 2001 година се случи „моята първа американска мечта“ – да практикувам своето призвание – физиотерапевт, напълно легално в САЩ.

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

Моят кумир в живота беше борецът Дан Колов, който дошъл като юноша през 1911 година на Нюйоркското пристанище, където работил като докер, хамалин и после като цирков борец. От низините, той се издига до върха, като става най-известният световен шампион–борец на всички времена. Много загуби е претърпял, но пак е ставал. Изтърсвал праха от себе си и продължавал, за да докаже, че човешката воля е по-силна от всичко. Моят пример за упоритост и воля беше Дан Колов, в истинския и преносен смисъл на думата. Винаги съм го имал като модел за себе си, когато трябваше да преминавам през житейските прегради на съдбата.

Днес Ню Йорк се явява неофициален световен център.

Тук винаги нещо се случва. На 16 юни 2015 година бяхме в Тръмп Тауър за официалното обявяване на предизборната президентска кампания на бизнесмена-билионер Доналд Тръмп, който първи заговори за истински промени. Той беше един от кандидатите за президентски избори на САЩ през 2016 година. Най-после един сериозен нюйоркчанин спечели, който да се заеме с тази „бъркотия“ и да върне на Америка някогашната слава и величие. Още като пристигнахме в САЩ, заварихме Буш-старши, на когото изтичаха последните три месеца. После по два мандата имаха Клинтън, Буш-младши и социалистът Обама (университетски професор от Харвард), който така трансформира САЩ, че държавата ни заприлича повече на социалистическа Европа и Канада, отколкото на някогашната Америка, която познавахме. Подобен на него и на болшевика Бил де Блазио, сегашният кмет на Ню Йорк, се различава от „народния“ кмет Руди Джулиани, който направи града най-безопасно място, подобри бизнеса и стандарта на живот. Ние отдавна избягахме от провалилия се комунизъм. Сега България се обръща към капитализма. Докато тук става обратното. Видяхме как “The Donald” стана 45 президент на САЩ и ще върне Америка в нейната първа слава, спечелвайки американските избори срещу либералната Хилъри Клинтън (представител на демократите). Г-н Тръмп ни обещава да построи Великата китайска стена на Тръмп между САЩ и Мексико, и да спре прилива на нелегалната емиграция от Латинска Америка. Това е подобие на Берлинската стена, откъдето по наше време трудно беше и пиле да прехвъркне, камо ли човек да премине от другата страна.

Ние българите много се подценяваме. Слушам мои колеги американци лекари и приятели да се оплакват: „Представи си, ако спечели демократическата партия на крайно левите, болшевикът Бернард Сандърс или социалистката Хилари Клинтън и нещата тръгнат наопаки, дали ще можем да емигрирам в чужда държава без пари, без да зная езика, на който се говори там и да започна всичко отначало с най-черната работа, да живея там със семейството си?“

Най-доброто място за това ново начало беше Ню Йорк – неофициалната световна, икономическа и културна столица на света. Ню Йорк Сити, американски метрополис, се намира в центъра на един от най-гъсто населените, градски агломерации в света – Големият Ню Йорк, който се състои от пет района-предградия: Бруклин, Бронкс, Манхатън, Куинс и Стейтън Айланд.

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.

Не искам да обременявам разказа си със суперлативи за легендарната икона на Франк Синатра, с неговия абсолютен хит „Ню Йорк, Ню Йорк“ през 1980 година, който и до днес обикаля света и напомня за желанията на всеки, „който иска да се събуди в града, който никога не спи“. Казахме, че „искаме да сме част от него“... И станахме част от него. После решихме, че „ако се справим тук, ще се справим навсякъде другаде“... И въпреки трудностите, „справихме се“!

За българите – американец, за американците – емигрант

Моят разказ описва не само как човек трябва да преследва своите мечти, а и това, което за мен стана начин на живот. Какво да правиш? Човек планира, но Господ решава! Кой си ти? За българите – американец, за американците – емигрант.

Оставаш си човекът от самолета София – JFK/Ню Йорк; от печалния първи терминал; отпреди 25 години.

Да, в началото ни беше много трудно. Колко врати трябваше да затворим след себе си – там в София. Но се държахме здраво, защото ако се уплашиш и се върнеш обратно, ставаш долен „лузър“. В началото нито си тук, нито си там.

Ако искахме да успеем, трябваше да изгорим „мостовете“ на миналото след себе си. Трябваше да вярваме в бъдещето.

Днес четем разкази на талантиливи български писатели за емигрантската действителност, битката за оцеляване; като бисери в калта: истински, изстрадани; за реалната България, за обикновените хора. Разбираш колко се е променило всичко. Няма я твоята някогашна България.. Зачитай се понякога и в американски писатели. Безкрайно интелигентни, начетени, но чужди. Разбираш ги с мозъка, но далечни са за сърцето ти. Но най-вече, аз искам, когато ме няма, моите съвети и житейски уроци да са тук на земята. Да излязат от „бутилката“ чрез личното споделяне и да достигнат до моите потомци, точно когато те самите имат нужда от помощ.

В старческия дом „Genesis“, където работя и лекувам много възрастни клиенти, ежедневно срещам пациенти от различни сфери в живота – професори от Принстън, Колумбия Юнивърсити, светила на науката в САЩ, бизнесмени, обикновени хора. Към много от тях изпитвам заслужен респект, понеже в тази напреднала възраст (80 – 100 години), те имат усмивка и задоволство, че са изживели един успешен и победоносен живот. През много житейски прегради са преминали и са направили всичко необходимо, за да не останат парализирани или повалени в полесражението на живота. Много пъти, в погледа им усещам, че те ме поздравяват и насърчават: „Дерзай, приятелю, продължавай! Има надежда. Закъдето ти си тръгнал, ние от там се връщаме. Всичко е възможно за тези, които вярват в Бога и дават това, на което са способни!“

Научи повече за [Кирил Кафозов във Facebook](#)

Поръчайте [книгата ни „Вдъхновяващи истории на успели българи“](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание „Амбиция“.

[Купете си книгата “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) – проект на списание “Амбиция”. В него сме включили 50 истории на българи от цял свят. [Доставка в чужбина](#) и в България.

Поръчайте [книгата ни “Вдъхновяващи истории на успели българи”](#) с истории на 50 българи от цял свят. Така ще помогнете да развиваме проекта онлайн списание “Амбиция”.